

ook van zachtheid en medelijden ! De ingenomenheid met haar medeverpleegsters, de dokters en hun assistenten, die zij voelde in 't begin, had zich helaas allengs gewijzigd. Jaloezie, egoïsme, begeerigheid, perversiteit, ze waren ook hier niets vreemds. Uitingen vernam ze en woonde gedragingen bij, die haar hevig verschrikten, verbijsterden. Van het sexueele leven onder deze franschen zou ze wel nooit het ware begrip krijgen, schreef ze; te zeer stootte het haar af, vervreemde het haar soms plotseling van wie haar aanvankelijk sympathiek geweest waren. Maar neen — op Huibs angstige vraag — haar zelf liet men met rust gelukkig. Haar zoogenaamd noordelijke koelheid scheen af te schrikken. En, tegenover al de ellende, hoeveel goeds ook zag zij telkens om zich heen. Stille en innige dankbaarheid, onder mom van norschheid soms, heldenmoed, prachtige zelfbeheersching. Eenige gevallen — die haar blijkbaar in 't bijzonder bezighielden — beschreef ze Huib uitvoerig. Zoo was er nu pas bijvoorbeeld een nog jonge beeldhouwer gekomen — een veelbelovend kunstenaar, ze wist het door anderen — die zijn rechter arm verloren had en van de linkerhand twee vingers, en wiens oogen nog steeds in gevaar verkeerden. Niettemin was hij sereen en vriendelijk, wist zelfs iets van opgewektheid te bewaren, voerde gesprekken met haar over God en over kunst, die haar diep ontroerden. Hij was er vast van overtuigd, na wat oefening natuurlijk, weer te kunnen boetseeren. Van zijn leden was nog wel voldoende over — daar zat toch ook niet 't voornaamste in. Als hij 't maar weer goed zou kunnen zien, want met enkel voelen... als hij 't daarover had, brak zijn stem soms even, moest hij slikken, slikken... Hij had familie, vrouw noch verloofde... Nu ja, het meisje dat een tijd met hem geleefd had, *que voulez-vous!* On m'a dit qu'elle est avec un fonctionnaire maintenant. C'est plus sur ! En hij glimlachte toegeeflijk.

Huib, in zijn antwoorden, schreef altijd met de grootste bewondering en sympathie over Paulines werk — haar intusschen op teeder-smeekenden toon tot voorzichtigheid manend. Hij verzocht zijn eerbiedige groeten aan de verpleegden die zij hem beschreven had, aan den jongen beeldhouwer wel vooral, wiens lijden hij meende eenigszins te kunnen navoelen en wiens geestkracht hij vereerde. Hij klaagde nooit, sprak over zijn verlangen minder dan zij over het hare, vertelde van thuis en hoe goed daar alles ging, en van hun kennissen, wanneer hij er had ontmoet. Zeer moeilijk intusschen vielen hem deze brieven; geweld moest hij zich aandoen telkens om niet los te barsten in woeste smachting....

En de oorlog ging zijn roekeloozen gang. Het vredesaanbod der Centralen, in December zestien gedaan en afgeslagen, werd weldra gevolgd door hun aankondiging van wat zij den verscherpten duikbootoorlog noemden. Brutale sluipmoorden ter zee. Ook hospitaalschepen zou men niet meer sparen. Nu werd Paulines terugkeer nog hachelijker dan haar heenreis was geweest.